

עמוד הקהילה סוגיא של תפילין מראה מקומות והערות בגמ' רש"י #2

רש"י במסכת שבת בדף כח: כתב "שי"ן של תפילין שיהא העור נקמט מבחוץ שלשה קמטים ודומה לשי"ן" עכ"ל **משמע** שרק שין אחד הוא הללמ"מ **ודלא כהרמב"ם** [בפ"ג מהל' תפילין הל' א'] שהזכיר שנים [מימין ומשמאל]

וצריך שיגיע החירץ למקום התפר וכו' לרש"י זה חוזר לדין החירץ בין בית לבית שנזכר לעיל בדף **לד: לאפוקי שי' הרא"ש** דקאי על החוד של השי"ן שצריך להגיע עד למטה במקום התפר.

רב דימי מנהדרעא אמר לא צריך קולמוסא בדיק לה. העיר הבית הלוי שמא יש חור ויהיה סמוך לאות ולא ירגיש אותו עם הקולמוס ומה מהני בדיקת הקולמוס לזה?

יש לחקור האם הפשט דנקב קטן שהקולמוס לא מרגיש בו אינו חשוב נקב או דהוי נקב רק דמהני מה שהדיו עובר עליו?

א"ר יצחק רצועות שחורות הללמ"מ. יש לחקור האם ההלכה היא להשחיר את הצרועות או ההלכה היא שהרצועות תהיו שחורות

לא קשיא כאן מבפנים וכאן מבחוץ אי מבפנים מאי גנאי ודבר אחר איכא? זימנין דמתהפכין וכו' **דקדקו האחרונים** מכאן כדעת **הקסת הסופר** [כ"ג ב'] דצריך להשחיר גם צדדי הרצועות דאלי"כ למה הגמרא לא תי' דאיכא צידי הרצועות שיראה בהם צבע האדום. **וצ"ע** דקדוק הגמרא למנהגינו שלא מקפידים בזה

תפילין מרובעות. אמר רב פפא בתפרן ובאלכסון **לרש"י** בתפרן היינו שיזהר בתפירתן לא לקלקל הריבוע של הבית **והרא"ש** [סי' ט] כתב דיש גם דין ריבוע בתפירה עצמה וכתב דגם רש"י מודה לזה.

ובאלכסון. צ"ב מה הוסיף רב פפא בזה הרי כבר אמר שצריכים להיות מרובעים? **ביאר הגרי"ז** דמלשון "מרובעות" ידעין רק שצריך להיות ד' זוויות ולא עגולה, ורב פפא הוסיף לבאר שצריך שיהא אורכן ממש כרוחבן וזהו נעשה ע"י מדידת האלכסון

רש"י ד"ה תפילתו עגולה. מבואר ברש"י שהחסרון הוא מחמת ה"בית מושב" של התפילין שאינן מרובעות ולא מחמת שהתפילין בכלליותן אינן מרובעות.

מדף לד: "ת"ר כיצד סדרן" עד דף לה. אמר רב
הונא תפילין כל זמן וכו'

לד:

ת"ר כיצד סדרן וכו' יש לחקור אם הסדר שנזכר בגמרא הוא סדר בעלמא או דין באיפה כל אחד צריך לעמוד בתוך הבית של ראש. **ובגרי"ז הוכיח** מלשון הגמרא בהמשך בפלוגתא אביי ורבא באם החליף הסדר, דהוא דין במקום הנחתן

כיצד סדרן. לרש"י הברייטא נקטה כסדר מי שעומד מולו וקורא אותם מימין לשמאל: קדש, והיה כי יבאך, שמע והיה אם שמוע. **והקשה הראב"ד** [פ"ג מהל' תפילין הל"ה] למה לא נקטה הברייטא כסדר המניח. **ותי' המגדל עוז** [שם] שהעיקר הוא לפי הקורא כי המניח מראה לו האות שבתפילין והוא רואה ומתיירא כדכתיב "וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עליך ויראו ממך" ואמרו חז"ל אלו תפילין שבראש

רש"י ד"ה כיצד סדרן סדר הנחתן וכו' **בא לאפוקי** דאין הסדר דין בכתיבתן אלא בהנחתן בשל ראש **ולאפוקי מר"ת** דיש לו סדר אחר של הנחת הפרשיות, **והקשו עליו התוס'** מהמכילתא שכתב הסדר כרש"י **ותי' התוס'** לדעת ר"ת דמיירי בסדר כתיבתן דצריך לכתבן לפי הסדר.

לה.

ברייטא לברייטא וגוייטא לגוייטא נמי וכו' ולענין גוייטא לגוייטא **כתב המעדני יו"ט** [אות מ'] אע"ג שהן לעולם לא רואות אויר של חוץ מ"מ בעי להיות סמוכה להאי דחזיא אוירא דימין או דשמאל, ואשתכח השתא דהוי איפכא

תיתורא של תפילין. ברש"י מבואר שהתיתורא והבית הם מעור אחד [יש חולקים עי' תוס' תיתורא] **וכן מבואר ברש"י** שאין תיתורא עליונה, דיש רק תיתורא התחתונה שסוגרת בדיוק על מקום פתח בית של התפילין, ותופרין סוף הבית עם התיתורא.

ואמר אביי שי"ן של תפילין הללמ"מ. הבית יוסף [לב, מב] **מביא בשם האורחות חיים** טעם לזה משום שהשי"ן מרמז למספר ימים שמניחין בהם תפילין. **וצ"ע** החשבון. **ועוד צ"ע** דלכאורה החשבון מסתדר רק אם נימא דמניחים תפילין בחוה"מ

רש"י ד"ה שין של תפילין. משמע ברש"י דלא צריך שיהא נראה ממש כשי"ן בכתב אשורית